

Kondor Katalin: Sátrak, gettók és lakótelepek

2023 július 11. Flag

Szöveg méret

Mentés

-
-
-

• [0](#)

5

Átlag: 5 (1 szavazat)

Mérték

Ezek a mondatok félelmetes jóslatot tartalmaznak...

Pár napja volt hét esztendeje, hogy Csete György, Kossuth díjas építészmérnök, a nemzet m?vésze, 79 éves korában elhunyt. Nem gondoltam, hogy éppen azon a napon, amikor rá emlékezve el?vettem egy vele készített interjút, nos, pontosan azon a napon újból migránslázongások kezd?dnek Franciaországban. Hogy meddig tartanak, azt még nem tudjuk, mindenesetre a napi hírek változatlanul tele vannak a Földközi-tenger déli partjain torlódó, sok ezer menekültr?l szóló tájékoztatókkal, s továbbra sincsenek tele azzal, hogy a magasságos unió ugyan mit óhajt kezdeni ezzel a döbbenetes jelenséggel. Csak és csakis ostoba elképzelések látnak ugyanis napvilágot, a kényszer-betelepítések?l szóló agyalágyult elképzelésekt?l, a gettó-Európa gondolatáig. Ez utóbbi – gyengébbek kedvéért írom le – ugyebár azt jelenti, hogy országokon belül amolyan gettókat kellene kijelölnünk, hogy a homályos szándékkal érkez?k ellátását megfelel?en biztosítsuk. A saját pénzünk?l persze. Mindeközben „egy, csak egy legény van talpon a vidéken”, ez pedig Magyarország. Mi ugyanis legalább egy kerítéssel próbáljuk védeni a hazát – vessenek meg, de akkor is ezt gondolom – nem a migránsoktól, hanem a védhetetlenül aljas és álságos, minden európai életét felforgatni szándékozó uniótól.

Persze korábban hallottunk már olyan elképzeléseket is, miszerint lakótelepeket kell építeni a migránsoknak, ám tudjuk, hogy eme zseniális elképzelés sem vált be ott, ahol kísérletezni kezdtek vele. Már csak azért sem, mert ezek a „lakótelepek”, azaz gettók, melegágyaivá váltak a migránsb?nözésnek, amelyr?l számtalanszor olvastunk már az elmúlt években. Cseppet sem melleleg emlékeztetnék arra, hogy minden tisztességes építész – függetlenül attól, hogy jártas-e a politikatudományban vagy sem –, már az ötvenes évek idején elkezd?dött magyarországi lakótelep-építés kapcsán elmondta, hogy bizony hiba volt a létez? szocializmus idején, az ötvenes–hatvanas években Magyarországon is ilyen lakótelepekbe kényszeríteni az embereket. Ez ugyebár akkor történt, amikor az ipart er?ltet?k a falun munkához nem jutó, ezért „városivá” váló embereket így tudták letelepíteni. Az én szül?városomban, Debrecenben például gyönyör?, nagykereskedő negyedekeket tartottak le a kockaházak kedvéért, holott, ha valahol, a Nagyalföldön lett volna hely a terjeszkedésre. Ám beleszólási lehetőség, a tiltakozásról nem is beszélve, elképzelhetetlen volt akkortájt. Ronda is lett a környék, a kockaházakat a legnagyobb jóindulattal sem lehet szépnek nevezni.

Minderr?l – milyen furcsa az ember memóriája – Csete György építész jutott eszembe. Életében többször is alkalmam volt vele beszélgetni. Máig nagyon érdekel az építészet, s mit mondjak, Csete György nem rajongott az unalmas falanszterekért. Iskolateremt? építésznek tartja ?t a szakma, olyan embernek, aki megmutatta, mit jelent magyar építésznek lenni itthon és a világban. Többször hangot adott annak is, hogy jobban kellene vigyázni arra, mit engedünk felépíteni és mit nem. Legyen szó akár lakótelepekr?l, magánházakról vagy középületekr?l. Abban is egyetértettünk, hogy mivel Magyarországon van elég hely, nem szükséges felfelé törekednünk. Csak a szellemekben. A házakat illet?en semmiképpen. Mondta ezt akkor, amikor már elindult az idétlen verseny a világban, ki tud egyre magasabb épületeket felhúzni. Lettek is csodák, nézzenek meg egy Közél-Keleten lévő nagyvárosról vagy egy mini városállamról, például Dubairól néhány fényképet, látni fogják, mire gondolok. Meg a hivalkodó gazdagságról is képet kapnak majd. S mert ezekr?l a „nagyra?ör?” tervekr?l Csete Györgynek megvolt a maga nem éppen pozitív véleménye, hát nyilvánvaló – végtére is Magyarországon élünk –, hogy az építész-kollégák közül is sokan bántották ?t. Vagy inkább támadták. Az új gondolatok, az úttör?, szokatlan gondolatok persze mindig támadások keresztüztüzebe kerülnek, nem kell ehhez építésznek lenni. Csakhogy az építész az általa létrehozott épület nélkül nem építész, ahhoz meg, hogy álmai megvalósuljanak, megrendelés kell.

Egy dologban biztos vagyok. Ha Csete Györgyre bízták volna egy lakótelep megtervezését, nem egy sivár kockaházözönt rajzolt volna, ahogy ? nevezte „silány szörnyetegeket”, hanem bemutatta volna, milyen a magyar néplélekhez ill? lakókörnyezet. Abban már nem vagyok biztos, mert az más téma, hogy migránsoknak épül? telepeket hajlandó lett volna tervezni. Egyébként egyedi alkotásaiban be is mutatta, szerinte milyen az emlegetett magyar néplélekhez ill? lakókörnyezet. Kevesen tudják, de a paksi Atomer?m?-lakótelepen kísérletet is tett arra, hogy megtörje a paneles építkezés egyhangúságát és nyomasztó szürkeségét. Nemcsak a házak küls? képében, hanem a lakások élhet?bbé tételében is. A házak küls? díszítéséhez a magyar népm?vészet motívumait használta fel. Az úgynevezett organikus építészet?l, mellyel Csete munkásságát illetik, ? azt mondta, azért érdekl? a természetelv? építészet, mert olyan hajlékot biztosít az embernek, amely nem szennyezi a környezetet akkor sem, amikor építik, és akkor sem, amikor már elpusztul. M?vészete rokon vonásokat mutat a népi építészetrel, melyet nagyon tisztelt, s amely munkásságára nagy hatással volt.

Csete Györggyel azért is jó volt beszélgetni, mert nagyon m?velt volt. Érdekeltek a mindennapok is, és fantasztikus ötletei voltak – nem csak az építészetet illet?en. Amiket t?le hallott az ember, azokon a gondolatokon érdemes volt

eltöprengeni. Amit most idézek tőle, azt a ránk erőteltetett paneles építészet?l mondta egy interjúban, és mindig, amikor kezembe kerül és újra elolvasom, rá kell jönnöm, ? vátesz is volt, mint minden nagy m?vész. „A paneles építészet indításának szálai vezetnek a KGB-ig! ?k találták ki azt, ha az embereket begyűrják valami derékszög?, rácsszer? rendszerbe, akkor azok az emberek olyanokká lesznek, mint maga a rács. Vagyis azonosulnak vele. Az egyik sarokba beállítják a televíziót, köréje ülnek, nézheti az egész család, és onnan majd sugározzák nekik, hogy mit kell tenniük. És ezt szó szerint lehet venni: meg is teszik, amire sarkallják ?ket! Mindent megtesznek, amit a »nagy testvér« kíván t?lük. Megteszik a régi nagy testvérnek meg az újabb láthatatlan kéznek is.”

Ezek a mondatok félelmetes jóslatot tartalmaznak, mert azokra is vonatkoznak, akik most még sátorban várják Európába érkezésüket. S ha majd itt lesznek, a befogadók által épített falanszterszer? lakótelepeken, gettókban m?ködésbe lép a „nagy testvér”. Az egyel?re még rejt?z? láthatatlan kéz.

Csete György már nincs köztünk. Egy interjúban elmondta a riporternek, hogy szül?városában szeretne nyugodni. Szentese ez a város. A Tisza homokjában, a nagyszül?k, szül?k mellett. A kérdez? felvetette, hogy mostanában inkább hamvasztják a halottakat, pedig a mindenkori régészek és az utókor számára bizony fontos a régmúlt üzenete, amely a sírokból kerül el?. Tehát a csontok és a tárgyi emlékek is. Gyuri – így szólította mindenki –, azt felelte „Én a földbe csontostul megyek, már a helyem is megvan. Abban a sírhalomban, amelyben nyugodni fogok, már nem is tudom, hányadik réteg leszek az ?seim fölött.” Szép gondolat ez is.

Kondor Katalin

A szerz? újságíró

www.magyarhirlap.hu

Ajánló